

ใบความรู้ ที่ ๑ หลักและวิธีการวิเคราะห์การวิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๓ เรื่องหลักและวิธีการวิเคราะห์การวิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๑ เรื่อง หลักและวิธีการวิเคราะห์การวิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์
รายวิชา ศิลปะ (สาระ นาฏศิลป์) รหัสวิชา ศ๒๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๑ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หลักและวิธีการวิเคราะห์การวิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์

คุณสมบัติของผู้วิจารณ์การแสดง จะประกอบมี ๔ ข้อ ได้แก่

๑) มีความรอบรู้ มีความเข้าใจในเรื่องที่จะวิจารณ์เป็นอย่างดี ผู้วิจารณ์ควรศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของศาสตร์ที่จะวิจารณ์ และศึกษาหลักการวิจารณ์งานประเภทต่าง ๆ ด้วยเพื่อทำให้บทวิจารณ์น่าเชื่อถือ

ดังนั้น ผู้วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์ ควรมีความรู้เกี่ยวกับหลักการแสดงนาฏศิลป์ องค์ประกอบนาฏศิลป์ และดนตรี เพื่อให้สามารถ

การวิเคราะห์และวิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์ได้ถูกต้อง

๒) มีความทันสมัยต่องานวิจารณ์ สนใจติดตามข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เป็นผู้ที่มีความรู้รอบ มุมมองกว้างขวาง ทันสมัย นำไปสู่ความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจต่อศิลปินที่สร้างสรรค์งานที่มีแนวคิดที่แตกต่างจากงานทั่วไป และไม่ควรแสดงทัศนคติที่ต่างประเด็น ตัวอย่าง

การแสดงนาฏศิลป์ร่วมสมัยแบบนามธรรม เป็นการแสดงที่ซ่อนอารมณ์อย่างลึกซึ้ง ผสมศาสตร์ต่างๆ และซับซ้อนจนเกิดเป็นผลงาน ผู้วิจารณ์ต้องมีความทันสมัยและเปิดใจรับศิลปะแนวสมัยใหม่ วิจารณ์อย่างเข้าใจ วัตถุประสงค์การแสดง ตรงประเด็น และสร้างกำลังใจให้ศิลปินพัฒนาผลงานต่อไป

๓) ต้องมีญาณทัศน์ คือ ความคิดเฉียบแหลม หยั่งรู้ถึงแก่นเรื่อง ไม่พิจารณาแต่เพียงผิวเผิน และด่วนสรุป ซึ่งการจะฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีญาณทัศน์ทำได้โดยการสังเกต การลองตั้งคำถาม ตั้งสมมติฐาน และติดตามหาคำตอบด้วยความตั้งใจ

ตัวอย่าง ผู้วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์จะต้องมีความเข้าใจเนื้อเรื่องที่ใช้ในการแสดง และสังเกต วิเคราะห์ ว่าผู้แสดงถ่ายทอดอารมณ์ได้ถูกต้องตามเนื้อหาเรื่องหรือไม่ โดยไม่ด่วนตัดสินใจ

๔) มีความเที่ยงธรรม ต้องตั้งตนเป็นกลาง ไม่กล่าวชมเพราะมีความสัมพันธ์ที่ดีส่วนตัว หรือเพราะมีกรอบความคิดและรสนิยมที่คล้ายกัน ขณะเดียวกันก็ไม่ติเพราะไม่ชอบบุคคลหรือไม่ถูกกับรสนิยมตนเอง

ในทางจริยธรรมผู้วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์ควรวิจารณ์อย่างเป็นกลาง ใช้ถ้อยคำสุภาพ เอาเหตุผลและหลักการแสดงมาเป็นที่ตั้ง เพื่อให้ผู้แสดงและผู้สร้างสรรค์การแสดงทราบข้อบกพร่องและนำไปปรับแก้ไขให้การแสดงขึ้น และมีกำลังใจในการสร้างผลงานต่อไป

หลักและวิธีการวิเคราะห์วิจารณ์การแสดงนาฏศิลป์

๑) การบรรยาย

ผู้วิจารณ์ต้องสามารถพูดหรือเขียนในสิ่งที่รับรู้ด้วยการฟัง ดู รู้สึก รวมทั้งการรับรู้คุณสมบัติต่างๆ ของการแสดง

โดยบรรยายแจกแจงส่วนประกอบต่างๆ ของการแสดงได้ เชื่อมโยงหลักเกณฑ์ศิลปะสาขาต่างๆ เข้าด้วยกันได้ หรือจะแยกเป็นส่วนๆ ก็ได้

ตัวอย่าง การแจกแจงองค์ประกอบของการแสดงนาฏศิลป์

๑. ท่ารำ ใช้ภาษาทางนาฏศิลป์สื่อความหมายได้ถูกต้องและเข้าใจง่าย ปฏิบัตินาฏยศัพท์ได้ถูกต้องตามมาตรฐาน เป็นส่วนใหญ่

๒.ดนตรีประกอบ บรรเลงไพเราะ จังหวะเหมาะสมกับการแสดง และแนวความคิดการแสดง

๓. คำร้อง ใช้คำร้องที่มีความหมายเข้าใจง่ายสำหรับผู้ชมในระดับประถมศึกษา

๔. การแต่งกายการแต่งหน้า แต่งกายแต่งหน้าสวยงาม เรียบร้อย เหมาะสมกับแนวความคิดการแสดง และช่วงวัยของผู้แสดงระดับประถมศึกษา

๕. อุปกรณ์ประกอบการแสดง เป็นดอกบัวประดิษฐ์ สวยงาม น้ำหนักเบา สีเหมาะกับ เครื่องแต่งกาย (สไลด์๙)

๒) การวิเคราะห์องค์ประกอบต่างๆ ในผลงาน ประกอบด้วย

- รูปแบบของนาฏศิลป์ เช่น ระบำ รำ ฟ้อน ละคร โขน ละคร เต็มรำ

- ความเป็นเอกภาพของนาฏศิลป์ไทย เช่น การจัดแถว เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ประกอบการแสดง

- ความงดงามของการรำรำและองค์ประกอบอื่นๆ ความงามด้านวรรณคดี ลีลาการแสดงเฉพาะตัว หรือเทคนิคพิเศษอื่นๆ

๓) การตีความและการประเมินผล

ผู้วิจารณ์ต้องกล่าวถึงผลงานนาฏศิลป์โดยรวมว่าผู้จัดทำผลงานพยายามจะสื่อความหมายหรือเสนอแนะเรื่องใด เช่น เรื่องเกี่ยวกับพุทธศาสนา นิทานพื้นบ้าน ความเชื่อ ยุคสมัย เป็นต้น

ส่วนการประเมินนั้นเป็นการตีค่าของการแสดงโดยต้องครอบคลุมประเด็น ดังนี้ แสดงได้ถูกต้องตามแบบแผน ผู้แสดงมีทักษะ สนุกหรือสนุกสนาน มีความสามารถ และมีเทคนิคต่างๆ นอกจากนี้ ต้องประเมินรูปแบบลักษณะของงานนาฏศิลป์ ความคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น